

REFORMÁTUS HÍRADÓ

XIII. ÉVFOLYAM 1. SZÁM

Támogatók: Felsővárosi, Hidelvei, Íriszi, Kerekdombi, Szamosfalvi, Törökvágási, Újalsóvárosi Református Egyházközség, Kolozsvári Református Kollégium.

Alapította:
Ballai Zoltán és Bibza Gábor.
Szerkesztő: Kerekes Edit

Bak Áron pap-festő lelkében élt a táj és annak népe

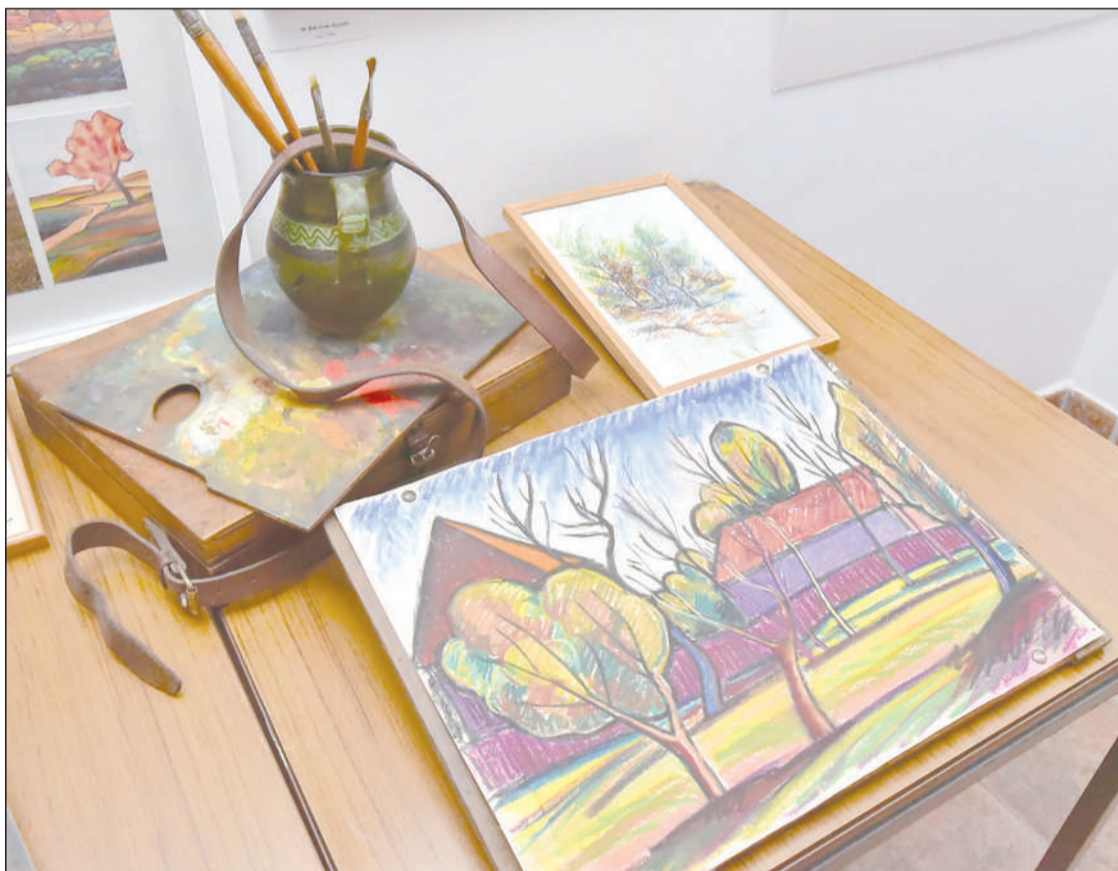
Emlékkiállítás a törökvágási Kányafő Galériában

Életét lelkési hivatásának szentelte, de művészként is jelentős alkotott a tizenegy éve elhunyt Bak Áron lelkész-képzőművész, akinek műveiből márciusban nyílt emlékkiállítás a Kolozsvár-Törökvágási Református Egyházközség Kányafő Galériájában. A tárlat anyaga az elhunyt művész hagyatékából ke-

rült elő, bizonyos darabokat most láthat először a műértő közönség. „Minden ember legnemesebb öröme, ha valami olyant cselekedhetik, amelynek tisztaságában nem kételkedik” – Tamási Áron gondolata Bak Áron rövid élet- és művészpályájára is érvényes.

■ A Vas megyei Veleméren született 1945. május 1-jén, aho-va édesapja, a lelkész Bak Sándor és családja a második világháború idején menekült Erdélybe visszatérve gyermekkorra az Udvarhelyszékhez tartozó Patakfalva és Kányád parókiáihoz köthető, itt nevelkedett leánytestvéreivel együtt. Lelkészgyerekként iskolai tanulmányai rendhagyó módon alakultak: bár tehetséges volt és általános iskolásként néhány szénportréját díjazták Bukarestben, származása miatt nem vették fel a marosvásárhelyi művészeti iskolába. A székelyudvarhelyi Kő- és Agyagipari Szakiskola kerámia és kályhás szakára került, rövid ideig kályhás mesterként dolgozott Udvarhelyen és környékén, néhány évig oktatott az ipariskolában, végül esti tagozaton fejezte be középiskolai tanulmányait és érettségizett a mai Tamási Áron Gimnáziumban. Székelyudvarhelyi éve alatt tagja volt a kultúrház rajzkörének, ahol Maszelka János festőművéstől tanult rajzot és színt, kompozíciót és formát.

RÉSZLETEK A 9. OLDALON

Bak Áron munkaeszközei

ROHONYI D. IVÁN

Petri Hajnal magyarfenesi kántor: „Aki a zenét szereti, annak felemelő a kántorkodás”

Mind a mai napig gyakorol és felkészül a vasárnapokra

Ugyan még éppen nem töltötte be a 18. életévét, amikor különösebb zenei képesség nélkül, férjes asszonyként a kántori pályát választotta, és ezzel távolról sem egyszerű tanulási folyamatba vágott bele. Akadtak biztatói, segítői, sőt anyai nagyapja személyében – aki korábban szintén Magyarfenesen volt kántor – még követendő példa is lebegett szemei előtt, mégis akár megtorpanhatott volna, amikor már rögtön az elején azal szembeállították: hétköznapi énektudással és mindenféle hangszerismeret híján kántorra válni csak több év kitartó tanúlással lehet. Úgy tanulta a kántorságot, mint a kisgyerekek az ábécét: így lett Petri Hajnalból több mint másfél évtizeddel ezelőtt a magyarfenesi reformátusok kántora. Már édesanyja volt, amikor aztán újra tanulásra kellett adnia a fejét: elsajátítani az új énekeskönyv dalait. Többévi tanulás és tizenhét év kántorkodás után elkötelezettsége töretlen. Ebben hitvallása is segíti: amíg él, Istent akarja dicsérni és magasztalni! (Részletek a 8. oldalon)

Szenvedésben megújuló élet

BIBZA GÁBOR

A jóléti társadalomban gyakran úgy gondoljuk, hogy akkor működik jól minden, ha elmaradnak az akadályok. Az ember állandó törekvése pont az akadályok, nehézségek kiküszöbölése. Ennek ellenére sosem fogunk olyan világban élni, épp a világ természeténél fogva, ahol minden magától működik és tökéletes.

Háborús hangulatban, amelyben több mint egy éve élünk, és bele is fásultunk némileg, látszólag nem is érdekel, arcrebbenés nélkül hallgatjuk a haditudósítást, és az írott tudósítás szalagcímét olvasva érdeklődés nélkül továbbsiklunk, nagyon sokan szenvedéstől való féltelmükben állandó rettegésben élnek.

A gyermekek ma a túlzott szülői gondoskodás miatt burokban nőnek fel, nem ismerik a kudarcot, nem is tudják feldolgozni azt. Gyakran fiatal felnőttként szembesülnek az élet ezen oldalával. Amikor az ember szembesül a kudarcokkal, és nincs erre felkészülve, lelkileg összedől. Az egyén eszményített világcépe dől össze ilyenkor, és ezzel magával rántja a teljes életét. Azért látunk annyi kiégett embert, mert nincsenek lelkileg felkészülve az akadályra, küzdelemre, netán lelki és testi szenvedésre.

A keresztyén ember a hűsvétot járva szembesül Jézus Krisztus szenvedésével, halálával és a feltámadásban megújuló élettel. Hűsvét nagyhetében erőteljesen előtérbe kerül az „Úr szenvedő szolgája”, Jézus Krisztus testi szenvedése. Erre ráhangolódva akarva-akaratlanul tudatosodik a keresztyén emberben, hogy nincs élet szenvedés nélkül. Jézus Krisztus helyettes szenvedése és halála mellett a mi szenvedésünk szinte elhanyagolható, eltörpül. Nem is fogunk a magunk bajára gondolni. Ha felemeljük fejünket, a feltámadás fényében nyer értelmet Krisztus áldozata, és válik elhordozhatóvá a mi szenvedésünk is.

A Krisztus lábnyomában járó keresztyén ember hűsvétkor, a feltámadás ünnepén feloldódik lélekben, és örvend a bűnbocsátnak, az Isteni szeretetnek, a felkínált lehetőségnek. Saját szenvedéséből is megújul az új életre.

Petri Hajnal magyarfenesi kántor: „Aki a zenét szereti, annak felemelő a kántorkodás”

NAGY-HINTÓS DIANA

A magyarfenesi iskolában végezte az elemi, aztán Tordaszentlászlón, majd a Brassai Sámuel Elméleti Líceumban tanult. Annyi zenetudással rendelkezett, mint egy átlagos ember, nem járt zeneiskolába. Gyermekként is rendszeresen megfordult a magyarfenesi nőszövegség találkozóin, ahol Okos Derzsi Hajnal tanított kánont és egyszerűbb kórusműveket.

– A gyerekkor, a család megnyíre befolyásolta pályaválasztását?

– Szüleim templomba járó, hívő emberek voltak. Apu ugyan katolikus volt, de sosem okozott gondot, mikor és kivel mentem templomba. A nagy ünnepek alkalmával mindkét templomba elment a család, megismerve a másikat. A zene mindig fontos szerepet játszott az életünkben. Édesanyám mesélte, hogy az ő gyermekkorában még kántáltak. Családunkban sokan rendelkeztek jó zenei hallással, így szólamokban is felcsendültek a karácsonyi énekek. Ma is elhangzik néhány, de meg sem közelíti az akkori teljesítményt, már csak emlékeinkben élnek azok az emberek, akik úgy tudtak énekelni.

– Hogyan lett kántor?

– Egykori lelkipásztorem, Okos István biztatott, így jutottam arra a döntésre, hogy nagyapám nyomdokaiba lépve kántor leszek. Nem volt könnyű döntés és megvalósítani sem volt az. Nehéz idők álltak előttem. Felkerestem Sógor Magda tiszteletes asszonyt, kántort, és elmondtam neki, mit szeretnék. Magda néni részletesen elém tárta a helyzetet: beletelik két-három évbe, míg elsajátítom a szükséges ismereteket, és kántor lehetek. Gyerekek még nem volt akkor, így könnyebbek, szabadabbak voltak a mindennapjaim. Magda néniel beleváztunk 2000 októberében. Mint az oviban, úgy kezdte a tanítást. Nagy türelme volt hozzám és látta, hogy óráról órára „alakulok”, törekszem, és így sikerülni

fog, amit célként kitűztem magam elé. Előbb az alapokat tanította, aztán következett a korál. Na, akkor ijedtem meg igazán, hogy mi lesz! Néhány zsoltár megtanulása után rájöttem: nem is olyan nehéz. A Borsay-féle korálkönyv összes darabját megtanultam, és 2003 áprilisában

gyelt rám, időben megmondta, hogy a következő vasárnap milyen éneket fogunk énekelni, hogy legyen időm gyakorolni azokat. Mindenki nagy türelmet tanúsított irántam, hiszen tisztában voltak azzal, hogy kezdő vagyok. 2011 januárjában ismét megkerestem

A gyülekezet egy része simán átállt az új énekeskönyv használatára. Minden vasárnap tanultunk egy éneket, amit a következő héten az istentiszteletre kiírt énekek közé foglaltunk több szakasz elnevelésével, így rögzült a dallam. Volt, aki a fogait összeszorította, nem akar-

A bibliórán Isten ígését hallgatjuk, és új vagy kevésbé ismert énekeket tanulunk. A mai embernek az idő beosztása a legnehezebb, de igyekszünk fontossági sorrendet felállítani. Nekem a legfontosabb mindig a család, aztán jöhet a többi.

– Van a kántori munkájának olyan része, amit nem szeret?

– Amit kiiktatnék a tevékenységemből, azok a temetések. Gondolom, nem én vagyok az egyedüli kántor, aki így érez, de olyankor is hittel teszem a dolgomat.

– Van-e a tágabb családban olyan, aki követte Hajnal példáját?

– Anyai nagyapám itt, Magyarfenesen kántor volt, nagybátyám pedig zenetanár, karmester az egykori férfi dalárdában. Bízom abban, hogy utód is lesz, aki a nyomdokaimba lép majd. Gyermekeimet megtanítottam néhány könnyebb templomi ének lejátszására. Én is felnőtként választottam ezt a pályát, és nem kizárt, hogy valamelyik gyermekem a nyomdokaimba lép majd.

– Milyen szerepe van a komolyzenének a családjában? Szoktak-e a családban énekelni, például ünnepnapokon, születésnapon?

– A családban az éneklés nincs ünnepnaphoz kötve: nálunk szívesen énekel bármelyik gyermek a nap bármely órájában. A kóruson tanult műveket otthon is szoktuk szólamban énekelni, néha még az otthoni orgonához is odaülnek, és kéri, hogy segítsék. Kislányom egyik kedvenc éneke a 153. zsoltár, *Itt van Isten köztünk*.

Családom több tagjával együtt én is járok a magyarfenesi falukórusba. Az idők során kisebb-nagyobb szünetekkel újraindul, a tagok cserélődnek. Fábíán Apolka, a kolozsvári S. Toduță Zenelíceum tanára a karmesterünk, odaadással tanít bennünket, kisebb létszámú gyermekkorust is létrehozott tavaly szeptemberben. Advent negyedik vasárnapján már sikerült a gyerekekkel közösen énekelni a templomban egy éneket. Csütörtökönként tartjuk a felnőtt kóruspróbákat, 25–30 között ingadozik a létszám. Repertoárunkban Jagamas János, Vermesy Péter, Maróthy György, Kozma Máttyás, Kodály Zoltán, Halmos László művei szerepelnek. Tavaly megünnepeltük a templom építésének 200. évfordulóját, ez alkalomra olyan tagok is visszatértek a kórusba, akik koruk vagy más okok miatt már kimaradtak.

– Mit tanácsol pályakezdeknek? Miért lehet vonzó a kántori pálya fiatal zenészek számára?

– Kıtartásra és türelemre intem én a pályakezdek. Aki a zenét szereti, annak felemelő foglalkozás. Tizenhét évi kántorkodás után azt mondom: nem könnyű, de megéri kıtartani, zengeni a zsoltárokat vasárnapról vasárnapra.

– Van-e valami kántori hitvallás, amit követ, ami fontos az ön számára és meghatározza tevékenységét?

– Az egyedüli cél, és ez az én hitvallásom, Istent dicsérni és magasztalni, amíg élek!

Az egész család kiveszi a részét a templom körüli teendőkben és a mezőgazdasági munkából

sikeresen levizsgáztam. Vizsga után jött egy kis szünet, de mindennap gyakoroltam, hogy el ne felejtsem, amit addig tanultam és tanítottak. 2006. február 19-én a presbitérium és Lengyel István tiszteletes úr felkérésére istentisztelet végén eljártam a 90. zsoltárt záró énekként. Nagyon remegtem, féltem, hogyan fogok teljesíteni. Sokkal nagyobb kihívás emberek előtt orgonálni – márpedig ez a kántor dolga –, mint amikor csak Magda néni vagy itthon a család hallgatta. Sikerült, elfogadták az orgonajátékomat, és 2006 márciusától a magyarfenesi gyülekezet kántora vagyok.

Amikor dolgozni kezdtem, a tiszteletes úr mindig odafi-

Magda néni, nekifogtunk az új korálok megtanulásának. Akkor már csak bővíteni kellett a zenei ismereteket, az alapok megvoltak. Nem mondanám, hogy könnyű volt, hiszen a két koráljáték között nagyon nagy a különbség. Gyerekeimet reggel elkísértem az óvodába, majd autóba pattantam, és mentem én is tanulni. Otthon minden szabadidőmben gyakoroltam, de 2012. március 29-én sikeresen levizsgáztam. Rengeget segített a felkészülésben Péter Éva egyetemi tanár és a lelkipásztorem, Lengyel István, aki mindenben rendelkezésemre állt, ha segíteni kellett, a mai napig hálás vagyok nekik.

ta énekelni az új dicséreteket. A megszokott és jól ismert zsoltárokat nehéz volt az új rend szerint énekelni, de aki rendszeresen templomba jár, annak ez ma már nem okoz gondot. Nagy segítségemre volt a lelkipásztor és az egész családja, aki az éneklésben mindig segített és segít. A munkám kicsit nehezebb lett, de kıtartottunk, és most már jó néhány éve csak az új énekeskönyvet használjuk.

– Hogyan fogadta a családja, hogy kántor lett, ami állandó vasárnapi elfoglaltságot jelent?

– Olyan társat rendelt mellem a Mindenható, aki mindenben támogatott és segített, amikor elhatároztam, hogy ezt a pályát választom. Ajándékként kaptunk két szép gyermeket: Albertet, aki most 16 éves, és Hildát, aki 8 éves. Igyekszünk őket is hitben nevelni és úgy irányítani az életben, hogy jöhet bármi, nekünk mindig ott van a Mindenható és hozzá fordulhatunk. A férjem is egyházi alkalmazottként dolgozik: 2021 szeptemberétől elvállalta a templom körüli teendőkben a család minden tagja kiveszi a részét a munkából. A munkahely mellett mezőgazdasággal foglalkozunk, ez is családi ügy: kicsitől nagyig mindenki részt vállal az állatok gondozásában és minden munkában.

– Húsvét előtt több a dolga a kántornak. Hogyan osztja be az idejét?

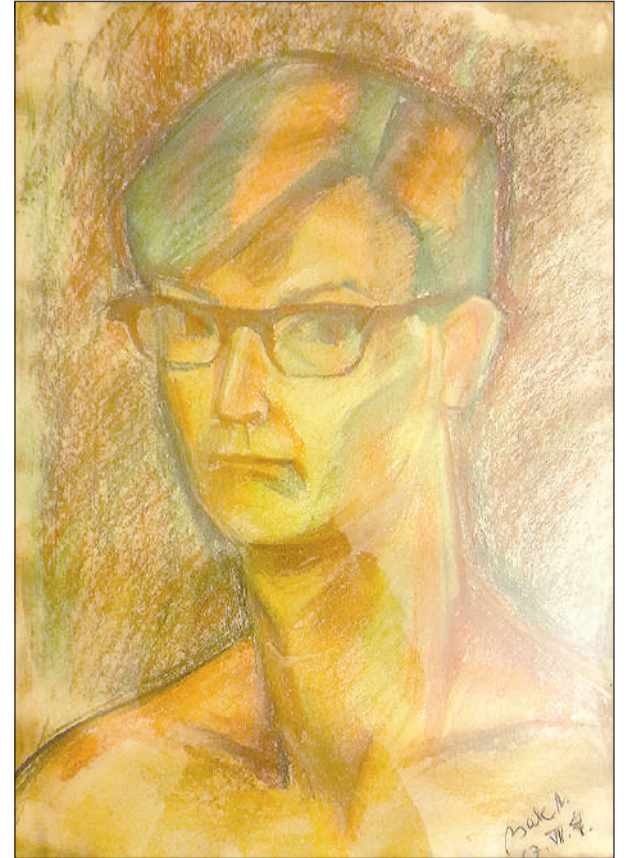
– Minden nap ünnepnap számomra, hiszen Istent dicsérem és magasztalom a munkám által is. Így van ez húsvét előtt is. Ilyenkor vallásórán a gyerekekkel is ráhangolódunk az énekeken és bibliai történeteken keresztül az ünnepre. Húsvétra készülve minden délután bűnbánati istentiszteletet tartunk.

Petri Hajnal a magyarfenesi kórusban énekel, itt épp a templomépítés 200. évfordulóján

Bak Áron pap-festő lelkében élt a táj és annak népe

Emlékkiállítás a törökvágási Kányafő Galériában

FORRÓ ÁGNES

Újabb kudarcévek: lelkész-háttéré miatt a kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskola kerámia szakára sem jutott be. Ezért 1966 őszén teológiai tanulmányokra adta a fejét, de a képzőművészethez nem maradt hűtlen, autodidaktaként továbbképezte magát. 1970-ben szerzett teológiai oklevelet a kolozsvári protestáns teológián, majd teológiai tanulmányait Bukarestben és Nagyszében folytatta. Lelkipásztori vizsgát követően 1973. április 1-jén szentelték lelkésszé Kolozsváron. Közben megnősült, Adorjáni Évánál kötött házasságából három lánya született: Márta, Sára, Ágnes.

Segédlelkézi szolgálatát a dési egyházmegyéhez tartozó Mezőkeszűben kezdte el, majd szintén az egyházmegyében, Sajószentandráson és Sajóudvarhelyen, később Szentkeresztbányán volt lelkipásztor. Újszövetségi teológiából a Zürichi Egyetemen képezte magát. Röviddel a rendszerváltás után a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet főkönyvtárosa lett: a könyvek számítógépes feldolgozásával és a könyvtárát-vezetésével foglalkozott, teológusoknak szakmai bibliográfiát állított össze, címet is tervezett a könyvtárnak. 1993-ban házassága válságba jutott, ezután már csak rövid ideig szolgált Csomakőrösön és Bágyban. Betegnyugdíjasként 1995-ben Kecsetben telepedett le, újra elkezdett rajzolni és festeni, fordításait, teológiai írásait és művészettörténeti tanulmányait a *Református Szemle*, az *Igehirdető*, a *Keresztény Magvető*, az *Erdélyi Művészet* és a *Székelyföld* kulturális folyóirat közölte. Elhatmasodó betegsége miatt egyre kevesebb kapcsolatot tartott fenn a külvilággal és családjával. Kecseti magányában hunyt el 2012. szeptember 25-én.

Első kiállítása 1998 márciusában Székesfehérvárott volt Zsigmond Aranka textilművész-szel közösen, majd 2002 októbe-

rében a kolozsvári Pro Juventute Galériában olajfestményeiből és akvarelljeiből nyílt egyéni tárlata. 2003 júniusában a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben a művész-lelkészek alkotásaiból szervezett kiállításon vett részt néhány munkával. 2005-ben a szászrégeni református egyházközség DIO Házában, 2006-ban pedig a székelyudvarhelyi Haáz Rezső Múzeumban állította ki alkotásait.

„A lelkézi szolgálat és a festőművész munkája szépen összehangolódik, nem kényszerből, hanem a maga szándékából lett lelkipásztor” – mondta Bak Áron életútjáról Dávid László udvarhelyi közéleti író, nyugalmazott lelkész. Már édesapjától, Bak Sándortól sem volt teljesen idegen ez a fajta alkotómunka: maga festette meg az újszékelyi templom kazettáit és a patakfalvi padelöket. Ezt a példát követte fia is. (Már a 17. században „divatos volt”, hogy pap-festők munkáival gazdagodtak templomaink, a dályai és a farcádi templom kazettás mennyezetét is ők festették.)

Maszelka Jánoshoz hasonlóan Bak Áron is a természetet tartotta tanítómesterének, azért alkotott ilyen szépet, mert lelkében élt a táj és annak népe. „Kedves, szép képek. Főképp azért kedvesek, mert a mi tájaink, a mi fényeink ragyognak rajtuk, egyszerű emberek néznek reánk – apáink, anyáink, gyermekeink” – értékelte munkásságát Dávid László.

A tájkép művészi ábrázolása, a látottak kivágása mérvadó, mert tájkép-kompozícióiban minden a helyén kell hogy legyen. Mesterségbeli tudása, anyag- és eszközhasználata közismert, pasztellkrétával egyenit alkotott. A természetben lévő „tárgyak” (dombok, barázdák, szántóföldek) a táj részét képezik, hasonlóképpen az ehhez tartozó, ember alkotta tárgyak, a házak, csűrök, állat- és emberfigurák is. Bak Áron természet után, vázlatok és saját fotói alapján rajzolt, festett, alakította és fejlesztette egyéni stílusát, otthonát műteremmé változtatva.

A tér érzékeltetését jól alkalmazta a perspektivikus ábrázolással, a vonal-, levegő- és színperspektívával. A tér szerkezetét meghatározó vonalak egymáshoz közelednek, és egy közös pontba – az enyészpontba – futnak. A levegőperspektíva valós megfigyeléseken alapszik. Minél távolabb vannak a tárgyak, annál homályosabbak, kevesebb a tónusbeli kontraszt, a színek tompulnak, egyre hidegebbek, kékeslilás árnyalatot öltenek. A színperspektíva, a tér síkban való ábrázolása színhatáson alapul. Erőteljes, tiszta színeket használ, a meleg és hideg zöldek, kékek jól társulnak az égő vörössel, narancssárgával. Szemünk a meleg vöröset, umbrákat, szépiákat közelebbinek, a hideg színeket távolabbinak érzékeli. Komplementer, kiegészítő színeket is szívesen alkalmaz, a narancssárga-kék színkontraszt a *Csipekőgyós csendélet* munkában megfigyelhető.

A formák kontrasztja is mozgalmassá teheti a tájképet. A ferde vonalú satírozás jól vezeti a tekintetet a képen, a szántóföld barázdái, az ég is ettől válik mozgalmassá, ugyanakkor a mélység is ettől lesz hangsúlyos. A tájkép előteréből befelé vezető út, ha kanyargós is, a megfelelő helyre irányítja a néző tekintetét. Képein a határozott fekete kontúrral elkülönített felületet dekoratív színekkel tölti ki. Ezt a technikát a fauvisták alkalmazták a századfordulón francia földön.

Kedves témái a kecseti táj domborzónevei, a kert- és erdő-részletek, a fák (diófa, szilvafa, fűzfa, nyárfa), tanyák, a kép mélységét (távlatát) meleg zöldekkel, okkerekkel, földszínekkel oldja meg. A *Kertek fölött*, az *Októberi fűzfák*, a *Megsárgult diófa*, *Szilvafa ősszel* pasztelljei figyelemreméltó, meghatározó színfelületek. „Dombok hátán fut a szél, / s fut a szél nyomán a / lombja után szaladó / tarkabarka nyárfa” – Kányádi Sándor verssorai illően csengenek e tájban. Szívesen csend-

életezett, mert az kéznél, háza tájkán adott volt, figyelemreméltóak *Korondi edények*, *Gyertyás csendélet* olajképei, *Csendélet fakanállal* pasztellmunkája. Állatot, embert ritkábban ábrázol, lányairól készült krétarajzai kedves emlék a családnak. Figurális munkáiban feltűnő a nagy méretű kéz- és lábfejábrázolás, ami a kézben tartást, a talpon maradást fejezhetné ki, azt, ami életében kevésbé adatott meg. Csángóportréihez fényképek szolgáltak mintául. A nagyobb méretű munkákat mapákban, bőröndökben lapuló rajzok, vázlatok, kisebb pasztellek, szén- és tusrajzok egészítik

ki, amelyek a kányafői tárlaton először kerültek a nyilvánosság elé. Az emlékkiállítást egyetlen önarcképén kívül (ld. fent) személyes tárgyak – állvány, festődoboz, -paletta, ecsetek és fotók – egészítik ki.

Élete utolsó két évében már nem festett. Utolsó munkáiban a fekete válik hangsúlyosabbá, ez lesz az alap, a fák árnyéka: a színes meleg fekete. Kányádi ismét segít: „nyújtogatja a nyakát, / s hátratekint néha, / azt nézi, hogy megvan-e / vajon az árnyéka.”

(A kiállítás április 20-ig látogatható, hétköznap 9–16 óra között, hétvégén csak előzetes egyeztetéssel.)

Szilvafa ősszel, pasztell, 2007

Iskolaszörfölők: életet cseréltek a hazai és anyaországi refisek

Valóságos diákcseré történt március derekán: a kolozsvári és nyolc anyaországi református iskola diákjai pályázat útján utaztak el a cserediákprogramban részt vevő iskolák valamelyikébe. Egy kerek hétig kolozsvári kollégisták kerültek diáktársaik helyére Debrecentől Pápáig és Gödöllőtől Kiskunhalasig, tucatszám diák Magyarországra szegleteiből pedig éppen Kolozsváron találkozott, a Farkas utcai kollégium itthon maradó 10–11. osztályos diákjaival együtt, utóbbiak mindennapjait élve.

■ Hamvaiból éledt újra az áldatlan vírus okozta felfüggesztés után az ifjúság egyik legkedvesebb programja: a Refi diákjai valamely magyarországi református iskola növendékeivé lehettek, és mintegy háromszázötven órát tölthetnek a Károlyi Református Kollégium is újfént megnyitotta kapuit az anyaországból érkező cserediákok előtt.

Talán csak az tudja igazán, hogy mit jelent refis cserediákként beleszótolni egymás ünnep- és hétköznapjaiba, aki jókor jó helyen éli ezt meg. Kolozsváron szinte ünnepélyes megünnepeléssel csomagolódtak az úti poggyászok, diákjaikkal a tudattal készültek az utazásra, hogy ideiglenesen elhagyott bentlakási szobájuk egy hétre új gazdára talál, a sok öröm és nehezesség fültanúiként szolgáló falak a Kárpát-medencei református középiskolák többeszes családjához tartozó ismeretlen ismerős diáktársak számára nyújtanak majd otthont. Hasonló diákélet, ifjúsági keresztyén lelkület jellemzi e hatalmas család

egészét, mégis mindegyikük jellegzetesen magán hordja az otthonról hozott értékek sokszínűségét, amely a különbözőségek ellenére is az egy családhoz való tartozás tudatát erősíti.

E programban a vendégek jellemzően részt vesznek a fogadó iskola tanóráiban, ezúttal a március 15-ét is magába foglaló héten történt a diákcseré, amikor a kolozsvári Refiben éppen Iskola másként zajlott, így a szokásosnál is több érdekes és változatos élményben részesülhettek a fiatalok: kirándultak Nagyváradon, Vajdahunyadon, Kalotaszegen, meglátogatták többek közt a Házsongárdot és a tordai sóbányát, kürtőskalács-sütésben is részt vettek.

A kolozsvári ünnepi forgatógót rendhagyó módon havasnagyfalui emlékhelylátogatás előzte meg. Vendégeinkkel Funtinel fennsíkjára mentünk, a nagy halomra, hol „Kussuth katonái” porlanak. Kalotaszeg nagyszonyra, Gyarmathy Zsigáné soraival emlékeztünk arra a 174 évvel ezelőtti rettenetes napra.

„Édes apám megfogta a kezemet, a sírhoz vezetett: szólni akart, de néhány perczig nem tudott, csak nézte, nézte azt a nagy sírhalmot, melyet sűrűn borította a páfrány, s mely alatt Vasvári Pál porlad.

(...) Mikor magunkra maradtunk, leültünk a sírdomb tövébe és hallgattuk azt a szép szomorú történetet, melyet édes jó apánk elmondott Vasvári Pálról és a funtineli csatáról. Mig beszélt, azt hittem, a fenyves azért zúg olyan búsan, hogy siratja Vasvárit. Azóta gyakran jártam a havast és a fenyves zúgása mindig azt a szomorú emléket idézi fel, soha sem tudom azt a zúgó, búgó jajgatást elválasztani a mi hőseink szomorú végétől és attól a pillanattól, mikor ott ültünk a

nagy sírdomb mellett és édes anyáknak omlottak a könnyei, édes apánk szomorú hangon beszélt és a fenyves zúgott, búgott nagyon szomorúan...

Aztán felkeltünk és szedtünk sok-sok havasi virágot, telehintettük vele az egész sírt.”

A helyszínen felidézett történet, a közös élmény ereje, az áhítatban eltöltött percek hangulata mélyről fakadó tiszteletre készítette az ifjakat: fiaink havasi fenyőágot gyűjtöttek, lányaink koszorút készítettek, majd a Bélesi-tó vizére bízták, amelynek tükrén mintegy nemzeti szalagként fonták körül a lenyugvó nap sugarai. Jókor jó helyen megélni egy iskolai programot, amelyről, íme, kiderült, hogy sokkal több annál.

A programban a Refi mellett részt vett a Debreceni Református Kollégium, a Gödöllői Református Líceum, a hódmezővásárhelyi Bethlen Gábor Református Gimnázium, a Kiskunhalasi Református Kollégium, a Pápai Református Kollégium, a Tatai Református Gimnázium, a miskolci Lévy József Református Kollégium és a Sárospataki Református Kollégium. A Farkas utcai kollégium hasonló kapcsolatot ápol egy holland iskolával is, amelyet az idén szintén folytatunk: diákjaink reményeink szerint ősszel utaznak egy hétre Groeningenbe, majd a holland diákokkal várjuk őket vissza.

Kiss-Cserey Zoltán
iskolalelkész

Ökokonferencia: F(AIR), a medve Erdélyben, radon az iskolában

Két év szünet után idén március közepén ismét Regionális Környezetvédelmi Diákkonferenciát szerveztek a Kolozsvári Református Kollégiumban, immár 12. alkalommal.

■ A konferencia általános célja a hazai középiskolák környezetvédelmi érdeklődésű szaktanárai és diákjai közötti információcsere, kapcsolatteremtés, együttműködés megalapozása, országunk védett területeinek ismertetése, településeink hulladékkezelési állapotának ismertetése, környezetük rehabilitációjával kapcsolatos tervek bemutatása, valamint az oktatás, média, társadalom és egyház szerepének körüljárása a környezetvédelmi tevékenységek kezdeményezésében és továbbfejlesztésében.

A diákkonferenciát Péter Csaba lelképásztor, a Kolozsvári Református Kollégium tanárának áhítata nyitotta, az áldást követően Török-Gyurkó Zoltán iskolaigazgató és Kerekes Adelhaida Kolozs megyei főtanfelügyelő-helyettes köszöntötte az egybegyűlteket.

A konferenciára Erdély 9–12. osztályos tanulóit várták egyénileg vagy legfeljebb háromtagú csoportban környezetvédelem, ökológia és környezettudományok szekciókban. A résztvevők a megadott témakörökben saját megfigyeléseiken alapuló dolgozataik kivonatát nyújtották be, majd a konferencia napján 10 percen bemutatatták. A pályamunkákat több szempont szerint bírálta a zsűri: a szakmai kutatási terv kidolgozottsága, eredetiség, ötletesség, alkalmazhatóság, önálló kutatói munka és tudományművelés, előadói készség és a jövőbeli hasznosíthatóság. Zsűritagok voltak: dr. habil. Keresztes Lujza egyetemi docens (Babeş–Bo-

lyai Tudományegyetem, Biológia Kar), dr. habil. Tonk Szende egyetemi docens (Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, környezettudományi tanszék) és dr. Balogh Ádalbert egyetemi tanár (Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem).

A konferencia létrejöttét védnökei és támogatói tették lehetővé: Demeter József Szabolcs, a kollégium volt növendéke és biológiai tanára, aki megálmodta és

ját összeállítású és programozási műszerrel mérték a levegő minőségét Kolozsvár különböző lakótelepein. Méréseik nyomán valós idejű levegőtérkép készül, így akár ezt a szempontot is figyelembe vehetik azok, akik például lakásvásárlásra készülnek.

A második díjat megosztva kapta Gáspár Bernadett (kézdivásárhelyi Dr. Csiha Kálmán Református Kollégium, 11. osztály, vezetőtanár: Cseh Tünde) *Medve Erdélyben: veszély vagy veszélyeztetett?* című dolgozatával, valamint Baruch Dá-

résékkal, szakmailag illetékes személyekkel készült interjúk által), valamint az erdélyi medveproblema megoldásainak keresése, amelyekből néhány potenciális lehetőségként sorolja többek közt a medvevetetés betiltását, büntetését, a települések kukáinak újratervezését, a irtásokon csemete-, bokor-, cserjeültetéssel a medvék zavartalanosságát biztosító „csendes zónák” kialakítását. A szászrégeni diákok a költséges áram és a napenergia fűtés alternatíváját alkották meg, céljuk ráébreszteni az embereket, hogy szemétnek vélt

(csíkszeredai Kós Károly Szaközépiskola, 12. osztály, vezetőtanár: Szatmáry Zsófia) *Természeti kincseink az ásványvízek* című munkájukkal. A diákok hat széles körben fogyasztott alsíki borvízforrás vizének összetételét és minőségét vizsgálták megállapítva, hogy a pottyondi, csíkközvási és csíkszenttamási források vize fekáli eredetű szennyezésre utaló baktériumokkal terhelt, fogyasztásra nem javasolt.

Különdíjas lett Péter-Brezovsky Tamás és Szakács Apor Tamás (kolozsvári Apáczai Csere János Líceum, vezetőtanár: Vörös Alpár István Vita) *Radonterhelés az iskolában*, illetve Gábor Farkas Ferenc, Gudor Eszter és Kerekes Noémi (nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégium, 10. osztály, vezetőtanár: László Enikő) *A nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégium karbonlábnomának csökkentése* című dolgozata. A kolozsvári diákok az Apáczai-líceum különböző termeiben elhelyezett 19 detektorral 78 napon át mérték a radonkoncentrációt. Céljuk azonosítani a leginkább terhelt termeket, amelynek alapján radonmentési terv készíthető. Addig is azt találták, hogy szellőztetéssel jelentősen csökkenthető a radonterhelés. A nagyenyedi diákok iskolájuk karbonlábnomának csökkentése érdekében több javaslatot fogalmaztak meg napelmelek telepítéséről az étkezdében felgyülemelő ételmaradék hasznosításán át mozgásérzékelő ledekig, biciklitartókig, elektromos rollerek vásárlásáig és azokhoz szükséges töltőállomások telepítéséig.

Mihályfalvi Katalin
biológiai tanár

elindította 2004-ben ezt a konferenciát, dr. Székely Árpád, a Szabó Dezső Alapítvány elnöke és a kollégium volt igazgatója, valamint a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem.

Az idei konferencián első díjat nyert Gábor-Szövérdi Dávid és Szakács Apor Tamás (kolozsvári Apáczai Csere János Elméleti Líceum, vezetőtanár: Gevárd Júlia) a *F(AIR)* című pályamunkával. A fiatalok sa-

vid Roland és Szatmári Vazul Csaba (szászrégeni Petru Maior Kollégium, 10. osztály, vezetőtanár: Gorbai Mária Melinda) *Környezetbarát és takarékos légfűtő építése újrahasznosított anyagokból, a napenergia felhasználása fűtés alternatívájaként* című dolgozatukkal. Gáspár Bernadett kutatásának célja a medvék megítéléséhez hozzájáruló általános és szakmai álláspontok vizsgálata (pl. kérdőíves felm-

alapanyagok újrahasznosításával nemcsak olcsón lehet megépíteni a kinti levegő felmelegítésére képes fűtési rendszert, de az hatékonyan teljesíti a feladatot. Hipotézisük megerősítést nyert, a következőkben a légfűtő prototípus továbbfejlesztésével arra törekednek, hogy sikerüljön a kívánt hőmérsékletet elérni és stabilan tartani.

Harmadik díjat kapott Lestyán Hanna és Dénes Roland